

BIBLIOTECA DE LA MEMÒRIA

LA MODA DE L'ANY DE LA PICOR

Biblioteca Central d'Igualada 2018

Lloc i data:

Biblioteca Central d'Igualada, 17 de maig de 2018, a les 11 del matí

Moderadora i transcripció:

Magda Bartrolí Ulldemolins

Participants:

- Guillermina Bosch Serra
- Lluïsa Felip
- Teresa Linares
- Àngela Llop
- Maria Teresa Ribera
- Glòria Savall

Aquesta tertúlia es va enregistrar en vídeo i àudio. Es pot consultar la seva transcripció a l'apartat «Col·lecció / Biblioteca de la Memòria» de www.bibliotecaigualada.cat.

Montse Lobato Just, directora

Bon dia a tothom. Sóc la Montse Lobato, la directora. Us vull donar la benvinguda a la tertúlia que s'emmarca dins la Biblioteca de la Memòria. Aquest any vam decidir que el tema de la moda, les modistes, etc. encara no l'haviem treballat. Si traiem prou material potser en fem una exposició. Gravem la tertúlia en vídeo i transcriurem el que surti per guardar a la Biblioteca de la Memòria. La Magda, companya i llicenciada en Periodisme, moderarà la tertúlia. Sobretot cal respectar el torn de paraula i no allargar-se molt en les intervencions.

Magda Bartrolí

Bon dia a tothom. Abans que res disculpar la presència de dues persones que havien de venir però que s'han posat malalts, el sastre Josep Bas i la Isabel López, una de les senyores que surt ala foto que hem utilitzat per fer promoció de la tertúlia. Anem a fer un nou viatge cap al passat, sobre la moda, costums en el vestir... Com deia la Lluïsa estem en una ciutat amb una tradició tèxtil molt important. Això deuria influir en el *boom* que hi va haver en unes quantes dècades on hi havia moltes modistes, els sastres, les noies que anaven a aprendre a cosir... Com era aquella època? Comencem per la meva esquerra, amb la modista Lluïsa Felip.

Lluïsa Felip Jo vaig venir a viure aquí Igualada als anys cinquanta. Jo era de Tàrrrega i una senyora em va dir et dono una carta de recomanació per anar a les Ponts. Hi vaig anar a visitar-les i em van dir ah molt bé molt bé! Però de moment no la necessitem; ja t'avisarem quan. Llavors per fer algo una veïna meva em va dir "aquí les noies totes van a treballar a la fàbrica eh?". I la meva mare em va fer anar a una fàbrica i em van dir: "què saps fer, tu?" "Cosir". "Doncs té, a atacar". Oh, tot el dia atacant. I després màquines i soroll, i cantava, la gent, perquè en aquella hora estava permès tot.

A partir d'ara les preguntes les firma la Biblioteca Central d'Igualada (BCI), indiferentment de qui faci la pregunta

BCI Però vostè el que volia era cosir?

Lluïsa Sí, clar. Vaig estar-hi un mes, en aquesta fàbrica. I després ja em vaig buscar una modista, per aprendre, però no sabia on havia d'anar, però vaig estar molt de sort, amb la Lolita Nadal, a la Rambla, on hi havia la Mútua General de Segurus. Hi vaig aprendre a la tarda.

BCI Molt bé, n'anirem parlant. Ens anem presentant, ara la Maria Teresa Ribera.

Maria Teresa Jo no sóc modista, sóc bibliotecària fins fa dos anys; el que passa que a mi la moda m'agrada molt. Hi ha gent que no li dona tanta importància. Jo no la segueixo al peu de la lletra però m'agrada.

Àngela Llop Jo m'agradava molt de cosir, de petita, i vaig començar i acabar es pot dir al cosidor de la Pilar Agramunt, una gran modista. Vaig anar a cosir potser uns tres anys, en una modista de blanc que es deia Margarida, a la Rambla, perquè la meva mare em va dir "primer comença per lo més delicat i després si ja t'agrada et quedaràs a la modisteria" i després ja em vaig quedar sempre amb la Pilar.

BCI És curiós perquè hi havia els cosidors de roba blanca, els de color, els de brodar...Eren categories diferents.

Àngela Sí, eren diferents feines.

BCI Seguim amb la Teresa Linares.

Teresa Jo amb deu anys vaig anar a cala Calamanda, però cosir ja en sabia perquè la meva iaia ja en sabia i jo era un tap i ja en sabia, i després vaig anar cap a les Ponts, hi vaig estar quatre anys.

BCI Perquè se li deia així?

Teresa Eren dues germanes i es deien Ponts de cognom: Pepeta o Josefa i Madrona. I després més gran vaig anar a brodar a ca l'Alberta. He tocat totes les branques. I vaig aprendre a anar a brodar a màquina.

BCI Era més fàcil aprendre a cosir la roba blanca, que era la roba de la llar?

Teresa La roba blanca era quan feies una camisa hi havies de fer una vora; amb la de color havies de fer més coses. El cosir en color és diferent. Hi ha uns punts que en blanc no es fan i en color sí i al revés. És un altre tipus de cosir. En aquest moment jo estic brodant.

BCI Encara? Això és porta. Seguim amb la Guillermina.

Guillermina Jo vaig baixar de Santa Coloma als tretze anys però allà dalt també anava a cosir. La meva mare ens feia anar a cosir: sobrefilejar i passar els punts i després ja vaig treballar a l'Escorpion tota la vida: primer a la fàbrica i després i onze anys a la botiga.

BCI També és un testimoni important del que comprava la gent.

Guillermina Sí, es feien molts conjunts. Quan la gent tenia un compleany ja et deien prepara'm un vestit que ja vindré

BCI I la Glòria?

Glòria Savall Jo primer vaig anar a cosir i a brodar i després a la fàbrica Masdéu. I jo era la que ensenyava a remallar i després gràcies a ella vaig anar a treballar a l'Escorpion, a mi m'agradava molt atendre la gent, perquè els meus avis ja tenien botiga.

BCI Totes havíeu anat a cosir de petites, oi? Com era la vida als cosidors? Us ho passàveu molt bé?

Teresa A ca les Ponts no! Jo he sentit a parlar de coses que jo no les he viscudes, perquè segons deien quan hi havia la mare es discutien tot el dia. Però quan vaig anar-hi jo la mare ja no hi era, l'any 50, i amb el pare i elles dues es discutien! Anàvem a callar i cosir! No a fer tertúlia. Però abans de pujar al cosidor ens trobàvem totes a baix al carrer i fèiem petar la xerrameca.

BCI Però en altres llocs sí, potser...

Glòria Nosaltres dues havíem anat amb l'Adoració, a ca la Lola, i ens ho havíem passat molt bé! Fèiem festes.

Maria Teresa A cosir de blanc anaves a aprendre, i per tant l'ambient era més distès i molt més comunicatiu, la gent s'ho passava més bé. Lo altre ja era anar a treballar.

Lluïsa La meva mare perquè aprengué més em feia anar a treballar per la modista. Agafava dues aprenentetes i llavorens fèiem conjunts de núvies de cinc peces, amb tota la roba anterior, amb la camisa de dormir i tot. I havíem fet les costures del costat perfectes! I ens feia posar una aprenenta amb una costura i una altra amb l'altre i totes dues ens picàvem a veure qui acabava més bé.

BCI I això us ho pagaven?

Lluïsa 25 pessetes al mes, amb dotze anys.

BCI Estava bé, que us paguessin algo...

Teresa No anaves a demanar què et pagaran. Si et pagaven algo, benvingut.

BCI Ja es considerava l'aprenentatge com una manera de pagar.

Lluïsa Ai... quina història més maca!

Guillermina Quan vaig fer el servei social, allà ens ensenyaven a sargir i bueno aquells pedacets i fer tots aquells punts.

BCI Això dels servei social què era?

Guillermina Ho havíem de fer, era obligatori.

Maria Teresa Era l'Acció Catòlica. I també la Secció Femenina eh?

BCI Però la roba que se sorgia de qui era?

Lluïsa Normalment es feia mitjons. Perquè jo per anar a aprendre l'ofici a Barcelona em van posar a casa d'uns avis i aquell avi uns mitjons amb uns forats! Mai a la vida havia anat tan ben calçat! Perquè la meva mare m'havia ensenyat a sorgir amb un ou de fusta i perfecte!

BCI Què era el més difícil, en tot aquest procés de cosir?

Àngela Jo no sé, però a l'haver anat a cosir de blanc també tens més tècniques de coses molt fines. Però en vestits de núvia és molt difícil treballar la seda natural, amb gasa i així. Fer les voretetes amb cargolets anar fent així

Lluïsa Perdoni... fer un cabell a dintre la vora també portava sort.

Maria Teresa Tenies de fer la vora tan prima com un cabell.

Lluïsa I això portava sort!

Àngela La gran avantatge és que es treballava amb gènere molt bo. I el gènere molt bo i la planxa, és una delícia, treballar amb roba bona.

BCI Aquest gènere qui us el proveïa?

Àngela Les grans cases com, ja no existeix com Santa Eulàlia, Gratacós, hi havia la Física al carrer Porta Ferrisa, eren grans cases de robes, tenien els seus viatjants, venien a les temporades a la modista, que ella ja sabia si hi havia casaments o compromisos, feien venir la clienta, triava la roba, la txura, i les mateixes cases ja t'ho porten allà. Com a vegades jo havia anat amb ella i una altra aprenenta, quan es feien rebaixes en aquestes cases, i portàvem molta roba. Però últimament t'ho portaven molt a casa,

Maria Teresa Quan anaves a la modista tenies mostruaris i figurins.

Àngela Jo he treballat fins als 65 i últimament venien els viatjants i hasta et portaven les robes amb els figurins fets. Els models a dintre ja era amb les robes. Eren cada vegada més avantatges per poder vendre, perquè abans no hi havia botigues de moda com ara que et trobes a tot arreu. I aquí a Igualada allavors començava una mica, el *prêt a porter*.

BCI Aquí a Igualada recordeu algunes d'aquestes botigues, com Escorpión? La de fàbrica quan va començar?

Guillermina Ui, fa molts anys!

Maria Teresa Aquí a Igualada hi havia l'Styl de tota la vida, la Moda, el Renom, l'Elle, són les que van encetar la botiga. I per infantil hi havia la Busquets, allà al carrer Argent on ara hi ha el forn de l'O'Pan.

Àngela I més enradere la Moda era botiga de vendre roba. I a ca les Domènech i les Balcells. Teresa Cal Massip, van començar els magatzems de senyora, més tard.

BCI Algunes encara hi són, com la Moda, d'altres ja no. I d'on trèieu les idees i la inspiració per fer els vestits, les modistes.

Àngela De figurins i revistes de moda. Hi havia una pel·lícula que va fer la BB que va treure un vestit de quadrets. Totes les noies el Dilluns de Pasqua amb l'aplec amb el vestit de quadrets, amb diferents colors, però tothom anava igual. Inlluïa.

Guillermina A l'Escorpión el que feien era el mostruari, treien peces i deien aquesta sí aquesta no i anaven retocant hi havia la sala de mostruari i d'allà sortien les peces i s'anaven retocant sobre la marxa.

BCI Les noies realment us fèieu tota la roba de l'any? No hi havia les botigues que hi ha avui ni el costum d'anar a comprar...

Glòria Jo la meva mare em feia tota la roba.

Lluïsa Una vegada vaig tenir una nena de 7 anys que es va fer un abric de quadres i tots els quadres lligaven! S'assentava damunt del peu. Es deia... era una Pol, eren 2 o 3 germanes. Aquella nena la veies allà i no deia res en tota l'estona. A casa meva ja venien a fer-ho.

BCI I quan s'estrenava roba? Per Pasqua?

Lluïsa Per Rams, per la Puríssima, per Sant Josep...

Maria Teresa Per la Pilar s'estrenava vestit jaqueta, per la Puríssima els abrics i per Sant Josep la roba de primavera.

Lluïsa I per la Puríssima els abrics!

BCI Però feia molt fred no? La gent s'esperava molt per estrenar els abrics!

Maria Teresa O es posaven l'abric de l'any anterior.

BCI I cada any s'havia d'estrenar roba?

Àngela No, no, ni molt menys

Lluïsa Els abrics els tombàvem, els canviàvem de cantó i els traus d'un cantó anaven a l'altre, sobretot a la postguerra.

BCI i quines altres coses recordeu, per estalviar?

Glòria Jo tenia una padrina que quan ja no era l'edat de tenir mona em regalava dos trossos de roba d'estiu per fer-me dos vestits i la meva mare em portava a la modista i cada estiu tenia dos vestits nous d'estiu. Molts anys, ho va fer! Per la mare de Déu del Pilar fèiem el canvi de temporada, a casa dels avis fèiem la festa allà i canviàvem la roba.

Lluïsa És que hi havia nivells. Les Ponts eren el nivell altet

Maria Teresa Arribava un punt que inclús havien rebutjat clientes.

Lluïsa Però tenien un problema: que per fer un vestit l'emprovaven moltes vegades!

Teresa Quan el tenies casi fet i la última emprova l'havies de retocar de tot arreu, després de fer 4 o 5 emproves.

BCI I recorden preus?

Teresa No me'n recordo.

Lluïsa L'Angelina Balcells sé que va fer un vestit que no li van pagar, i eren 3000 ptes. Aquella època! I no cobrava; havia d'anar cada setmana a buscar uns quants centimets.

Teresa Jo recordo d'una que li van fer dos vestits i no els pagava i un el va tornar.

BCI Els més cars devien ser els de núvia.

Teresa Lo que ha dit la d'allòs, que eren moltes peces!

Lluïsa Per amigues meves ja els feia un preu. Vam fer un concurs i una noia, la Montserrat, em va dir, Lluïsa ens toca fer dues bodes amb molts germans i una era una modista de la Rambla... i l'altra vestit el feia jo! I em va dir aquesta Montserrat que érem veïns a Montbui: nosaltres hem de fer el més maco, eh? I jo vaig dir, Bueno, i per tot arreu anava aquella noi a buscar material, per anar a buscar idees, també va anar a la Biblioteca.

BCI Com recordeu la celebració de Santa Llúcia, la patrona dels modistes?

Glòria Primer anàvem a sopar, amb tot el cosidor. I ens ho passàvem molt bé. I també fèiem un concurs de *miss i tot*. Anàvem a ca la Lola, la mare de l'Adoració Aliberch.

Lluïsa Nosaltres totes les noies del cosidor, quan feien l'hotel Amèrica, anàvem a veure-ho i la carretera, i fèiem un refresquet, i , no arribàvem a fer sopar.

BCI I a les Ponts, en feien?

Maria Teresa El de blanc la Margarida també n'hi havia un.

Teresa Les Ponts el mínim! Tots els cosidors de blanc la gent hi anaves a cosir per tu.

Àngela Jo el *corte*, el sistema Martí, el vaig fer amb el Josep Pujó.

BCI Ara parlem una mica dels sistema de cosir. Vostè Lluïsa, va tenir aquí a Igualada el mètode Feli.

Lluïsa Aquí van confondre una mica el Feli amb el meu apellido i no, Feli ve de Felicidad Dulce Ripollés, que era la fundadora. Jo vaig quedar tan admirada i contenta perquè quan jo vaig venir aquí que vaig anar a l'Angelina Balsells i allà vaig conèixer la Sara Sisquella i em van dir "no hi vagis, amb les Ponts!" quan jo hi volia anar, perquè durarà una setmana, perquè tenien un caràcter molt exigent. I jo vaig dir "no no, jo em quedo amb l'Angelina Balsells". I allavorens li vaig dir una companya que es diu Montserrat Torrents si hi volia anar ella i sí. Ella era una oficiala però no va durar ni una setmana. I va tornar amb l'Angelina.

BCI I el mètode Feli? Quan el va començar?

Lluïsa L'any 1952. El vaig aprendre darrera la Sara Sisquella perquè jo com vaig vindre de Barcelona d'aprendre de cosir anava a la Sara Sisquella i em donava vestits que ella els tallava i emprovava i jo els cosia a casa meva, a Montbui. Al cap d'un temps em va dir que havia d'aprendre a tallar. Perquè normalment abans les modistes no tallaven gaire, hi posaven glassilles que valien 3000 pessetes cada glassilla. Arribaven s'havia de descosir i tornar a fer. I jo dic "ai si, però és que jo no m'atreveixo gaire", i ella si , que et diré un puesto que jo he anat, a l'institut Feli de Barcelona. I li dic al meu pare, que ell és el que em va ensenyar a cosir perquè vivia a Barcelona i a la seva escala hi havia un sastre que hi va anar d'aprenent i ell em va ensenyar a cosir. I jo li deia "papa és que jo vull ser perruquera" i ell "no, no, perquè costa molts diners posar una perruqueria i la gent es renta el cap a casa i modista tothom s'ha de vestir, tu seràs modista". I el meu pare va fer tot el que va poder a la seva vida perquè jo agafés aquest camí. I vam anar allà amb el meu pare i van dir si voleu us ho farem per correu, però jo vaig dir "papa, jo no me m'entero i no m'atreveixo a fer un vestit maco per correu". I ens van dir si volen anar

un mes allà, que havien fet una residència a Sant Genís dels Agudells, la senyora Feli, que ja era molt comercial: es deia Institut Feli Internacional Feli. Una vegada vaig veure un nadó que a Rússia o al Japó hi havia un lletrero al carrer que hi deia Feli.

BCI I després vostè aquí a Igualada va tenir una acadèmia?

Lluïsa Jo ho haig d'agrair molt, amb la sra. Feli vam connectar molt bé i gent d'aquí a Igualada que anaven allà a apuntar-se venien aquí. La història és molt llarga. El meu pare va fer un sacrifici perquè pagar això en aquella època... van fer un esforç. A St. Genís., a la residència teníem una tutora perquè ens controlés la convivència i això i aquesta senyora els caps de setmana, perquè els estrangers i d'Espanya venien molta gent, i els portava al liceu, el Palau de la Música... i jo no podia anar-hi perquè a casa meva ja havien fet un esforç. Jo m'assentava al llit i mentre les noies anaven a fer una sortida amb aquesta senyora a les noies que s'havien d'examinar jo els feia les traus, les butxaques, assentada al llit. Costava diners, anar a aquests puestos a fer turisme! I a mi em pagaven per fer aquests traus.

BCI I quan va instal·lar-se aquí a Igualada recorda quin any era?

Lluïsa A l'avinguda Barcelona, L'any 67 o 68. I em venien moltes noies d'aquí. Anaven a apuntar-se a Barcelona i els deien: oh, perquè vens aquí, si a Igualada se n'ha obert una. I jo, més que res és el reconeixement, el que et valorin. Encara no teníem la democràcia, aquí, eh?

Àngela Els primers anys eres molt coneguda!

Lluïsa Encara no hi havia la democràcia; les que treballaven venien al vespre de 7 a 9 i quan va entrar la democràcia va canviar tant la història que els pares no les deixaven venir perquè per les nits voltar pel carrer no.

BCI I per les noies no era un sacrifici, amb la feina i tot?

Lluïsa Si t'agradava no.

Glòria Tenies d'anar a aprendre algo. Home jo lo que hagués fet ara hauria cosit de roba, i no brodar que després no serveix de res. Però el cosir de roba és el que a mi m'ha dolgut de no poder fer.

BCI Us fèieu l'aixovar brodat?

Glòria Sí, era preciós. Però després ho tens allà a casa i no serveix de res. Jo ara si ho tornés a fer faria de roba.

Teresa La meua iaia ja cosia, la mare no. Però la nena havia de cosir, i jo de petita ja cosia. I tan feliç. Als 13 o 14 anys arribava a casa i cosia, agafar un llibre no, em costa.

BCI Parlem més de costums i hàbits. Els dies de cada dia una muda i els festius de mudar?

Teresa Hi havia la roba de diari i la roba de mudar. I cada dia portàvem la mateixa roba, entre setmana.

Àngela Jo anava a col·legi i ja duïes l'uniforme, i els diumenges el vestit. Jo sóc filla de pagès, la gent anava a missa tothom arreglat. I allavors no se sortia, ara sí. Anar al cine era un extra.

BCI Per exemple a l'armari hi podíeu tenir un vestit de mudar i poques peces.

Maria Teresa A casa érem tan germans que els armaris estaven plens per tot arreu!

Lluïsa Jo se'm va morir un avi i en aquella època havies d'anar mig any de negre. I els pares un any! I me'n recordo que era a l'hivern i anar negre, amb roba de llana, però a l'estiu que em treia el dol, negre de llana estampada no n'hi havia, havia de ser roba de seda blanca i negre.

BCI I les faldilles per sota els genolls, no?

Teresa Als cinquanta s'anava llarg.

Àngela Ja venia molt el pantaló, ja, als anys seixanta, hasta abans ja.

Lluïsa Jo em vaig casar al 55 i una casa... com és que anessis amb pantalons?

Àngela Jo per anar a viatge de nuvis me'n vaig fer uns. I era molt modern, doncs, per l'època.

Glòria I pel Dilluns de Pasqua potser et compraves uns pantalons que després potser ja no et posaves més!

Àngela I el texà ha sigut la prenda que ha destacat més.

Lluïsa I als anys 50 pels Dilluns de Pasqua bates de planxa de la Tolrà.

Teresa A la roba de mudar hi havia batistes, bruses de batista suïssa...

BCI I les faldilles van anar pujant a mesura que passaven els anys. Als 60 més amunt, als 70 una mica més amunt...

Totes I prou!

Maria Teresa I als anys 70 la minifaldilla, aquella noia anglesa, la Mari Juan. Jo sí que n'havia portat.

Teresa Jo més amunt del genoll no.

BCI Recordeu si hi havia algun element típicament igualadí en el vestir? Que es posés de moda?

Lluïsa En el punt sí, el Mallerich va fer la rebecca. La va enviar a Estats Units i van fer una pel·lícula que es deia Rebeca, i portaven una jaqueta que es deia Mallerich.*

Teresa La pel·lícula és dels anys 40.

Maria Teresa I la pel·lícula es diu així per la jaqueta?

Lluïsa Sí, la va fer el Mallerich.

Àngela Però les rebeques més rebeques les tenia el Gabarró.

BCI I això podem dir que és una prenda que es va inventar a Igualada. La rebeca igualadina.

BCI I els nens, que parlem molt de noies, anaven sempre amb pantaló curt, hivern i estiu! Havíem llegit que quan es feien joves es canviaven a pantalons llargs.

Maria Teresa Sempre anaven amb pantalons curts i quan tenien una edat amb bombatxos.

Lluïsa El meu fill anava sempre de pantaló curt, amb aquell quadret de vichy, que durava anys! I com no s'engreixava massa...

BCI I el tema de rentar-la i cuidar-la?

Lluïsa Rentàvem amb Norit.

Maria Teresa I no es rentava tan com ara.

BCI I recordeu les modistes si havíeu tingut algun client important? Un famós, una actriu?

Àngela Al meu ambient era sagrat i no es podia dir ni qui venia ni qui deixava de venir. Mai podies dir res, ni si aquest se'l fa més maco ni si aquest no. Era secret professional. És que ja no t'ho havien de dir, era normal no explicar res de res. I hi havia gent important, eh?

BCI I ara passats els anys no es pot dir, encara?

Teresa A les Ponts tenien sempre uns clients i eren els mateixos.

Lluïsa Bueno, primer em situo allà a la modista de Barcelona em va passar una cosa. Em va dir passi per la sala d'espera que hi ha 2 senyores que són d'Igualada i miri i digui'm qui són. I jo que miro i com que venia de Tàrrrega no les coneixia i li dic: " sap què, que jo tampoc sóc d'Igualada i no sé qui són". Però la modista estava inquieta, perquè eren conegudes. Però no diré.

Guillermina A la botiga és diferent, a Escorpión venia molta gent de Barcelona, com aquella actriu que sortia a Plats Bruts.

Lluïsa A mi em van venir tres senyores de Mèxic que eren les que van portar el bingo i portaven un carro. Oh, una història molt... de xiste.

Teresa I era l'any que va venir la verge de Fàtima a Igualada i la van passejar amb el cotxe dels mexicans.

Lluïsa La senyora de cal Massip, en aquella època, anava a visitar els monuments feta una model.

Àngela El Dijous Sant hi havia molta pressa per acabar les coses. La gent anava a visitar els monuments i es mudaven molt. Normalment elles se'ls feien negres.

BCI O sigui que l'època de Pas1qua era l'època de l'any que els cosidors tenien més feina.

Àngela Bueno, sempre n'hi havia! Perquè amb un casament de vegades et venia la núvia, ola mare, la tieta...

BCI I quan vau començar a notar que la feina començava a baixar?

Àngela Casi que cada 10 anys les generacions canvien de gust, de vestits i de tot, i d'hàbits.,

Lluïsa Jo recordo aquells pantalons d'elefant!

Maria Teresa I els pitillus de la Sabrina amb les ballarines.

Glòria I l'Audrey Hepburn, les actrius eren una referent. Aquella noia ja era elegància pura.

Lluïsa Com aquesta que tenim aquí a Espanya, elegantíssima, discreta. Una d'aquestes de l'Hola. Aquesta senyora no va desmarxada. Va elegant. La Presley!

Àngela Bueno, és que això ja és la persona.

BCI Recordem un moment un petit subtema que ens faltava. Hem parlat de les botigues com Escorpión però aquestes altres botigues de vetesifils on us proveïeu, quins noms recordeu?

Àngela Cal Franquesa i Cal Pericu.

Maria Teresa La Pepeta de les Cremalleres, al carrer de Sant Agustí. Era molt famosa.

Àngela Estava molta estona, per arreglar les cremalleres, perquè les feia a mida. Era una botiga molt petita però el seu marit era comercial i músic i van sortir les cremalleres d'aquestes que són amagades i totes les fàbriques d'Igualada anaven a comprar els accessoris allà.

Teresa I tu volies una cremallera d'aquell color i d'aquella mida i ho tenia.

Àngela La cosa més inverossímil, com un gafet molt fort, ho trobaves allà.

BCI O sigui que la roba us la portaven de fora però el material de vetesifils compràveu a Igualada.

Teresa Però també hi havia viatjants de marroquineria.

Lluïsa A casa meva em venia un de Santa Eulàlia.

Àngela I portaves el retallat de la roba i els botons i els tenyien.

Teresa La Benetton ho treballaven tot en blanc i després ho tenyien.

Guillermina I a l'Escorpión tenyien els botons.

BCI I a la fàbrica com tenyien els botons?

Guillermina A la fàbrica hi havia a baix una sala molt gran de tint i es tenyia tot, els botons normalment eren tots crus i es tenyien a la moda.

BCI I abans a les peces també s'hi posaven moltes coses, i avui potser són més senzilles.

Àngela Hi ha molts detalls, dintre la modisteria, que no es veuen. I és la seguretata.

Teresa La botiga Santa Anna ja no és a la porta de l'Àngel, és a un carreró de darrera. Allà hi havia de tot!

Àngela Va sortir al telediari que a la Leticia se li va descordar el vestit de darrera i deien una petita incidència i vaig pensar: deu ser d'un modisto molt bo, imagina't com se l'ha de carregar el que ho ha fet, perquè allà s'hi posa un gafet i ja està.

Teresa Hi havia una merceria molt bona a Barcelona de tota la vida i estan traslladant-se de lloc o desapareixen. Perquè la meua filla estava buscant una cosa i no la trobava.

BCI Abans l'ofici també el fèieu molt ben fet, molt acurat.

Lluïsa Els qui treballaven molt bé eren els sastres. Els colls de sastre i les mànigues!

Maria Teresa N'hi havia un que es deia Alegre, estava entre la plaça dels Porcs i la rambla, al costat de la farmàcia Soler.

BCI I avui sembla que s'està recuperant una mica el tema: ateliers, patchwork...

Teresa Ara de labors.

Àngela Jo tinc dues filles però doncs no, no segueixen l'ofici.

BCI És un ofici que es perd...

Lluïsa Jo tinc una alumna que és una artista, que treballa pell, que l'han fitxada. Va sortir de casa, però no és que jo... és ella!

BCI Hi havia competència entre les modistes?

Lluïsa Sí, les Ponts i la Sara.

BCI Les Ponts eren les "top". I després d'elles qui hi havia?

Teresa La Paquita Enrich a la rambla, Angelina Balsells, la de cal Miranda.

Àngela També hi havia la Copoví, que ensenyava coses amb pell. I una senyora que estava molt grassona i es va aprimar moltíssim i era clienta de les Ponts i li va portar a la meua modista que li desfés el vestit que li havien fet a les Ponts i m'hi vaig passar un dia! Perquè tants puntets!

Teresa Però és que no te'n dones conte, que fas això. La meva filla ja em diu que quan ha de descosir una cosa feta meva feina rai!

Guillermina A l'Escorpion passaves tots els oficis, estaves d'aprenentatge. I si feies masses defectes t'enviaven a casa un parell de dies.

Teresa Quan vaig deixar d'anar a ca les Ponts, a meitat dels 50's, tothom anava anar a la fàbrica. I clar, hi vaig anar i em van posar a atacar. El meu pare tenia un taller mecànic, a casa, i el 870% de ls fàbriques anaven a portar coses a arreglar a casa.

Lluïsa Doncs no sé perquè però jo conec unes quantes parelles que ell és mecànic i ella és modista!

Teresa Doncs el meu pare hi havia un client que sempre li explicava tots els problemes: ara em falta una... I li diu: "vols ma filla?" I arribo jo a casa a les 7 de la tarda i em va dir: goita ves amb aquella a veure si us enteneu, i vaig anar una hora i mitja a veure si feia anar l'overlock.

Guillermina Quan començaves a atacar et donaven unes tisores i hi havia un controlador i tanta estona aquest preu.

BCI D'això va sortir l'expressió anar a preu fet.

Lluïsa Però segons quines cases et deien una modista perquè quan estava fet ningú et preguntava el temps que hi havies estat; només si està bé o malament.

BCI La Paquita, que la tenim al públic, potser vol dir alguna cosa.

Paquita El que deien quan et casaves jo me'n recordo que ens van fer fer el servei social i si volíem anar a l'estranger i no fèiem el servei social no podíem. Jo havia anat a cosir de blanc, a les germanes Solé de Canet, amb molta fama. I a Arenys de Mar també. Jo me'n recordo quan vaig anar a fer el casament que em vaig fer la conxa d'organdí a la merceria Santa Ana de Barcelona. JO tenia botiga a Canet i hi comprava coses. I me'n recordo que em vaog ferla conxa d'organdí amb incrustacions de batista, amb punt parís.

Teresa Hi havia el punt parís i el calat.

BCI I us guardeu l'aixovar i tot el que us havíeu cosit?

Àngela Jo ho he fet servir tot!

Lluïsa Ens fèiem unes camises blanques bordades i les filles d'aquestes mares que diuen "què fa això a l'armari?" i les van tallar i es van fer bruses.

Teresa Jo fa set anys em van operar els genolls i les vaig escurçar. Vaig fer mànigues noves i a l'hospital em van dir "Quines camises!".

BCI L'Àngela feia servir el mètode Martí, en què consistia?

Àngela Era patronatge de modisteria. Jo el vaig fer al 63.

Lluïsa El van passar a la Secció Femenina.

Àngela I és el patronatge bàsic tan per pantaló com per jaqueta i l'has de transformar en el que et demanen. Ara tot fan escalat. Però la modista és calcar el cos a sobre, i et queda matemàtic.

Lluïsa Antigament els modistes bons no sabien tallar i feien això tallat a sobre i feien uns vestits!

Àngela Darrera aquests dissenyadors tan bons tenen una colla de modistes bons. La roba l'has de saber molt per on la talles, si fas de biaix et pot anar marxant.

Lluïsa Aquest Rodríguez ens venia a donar classes i et feia vestits sobre la persona.

Àngela A nosaltres ens ho feien fer amb paper manila, aquell que normalment s'embolica, i després sobre paper de seda i allavorens hi havia els maniquís anaves transformant les coses. I ens els van fer fer tots, des d'una falda "tubu", de lo més senzill a l'últim que vam fer és el vestit de gitana, de flamenca, que costa bastant. Però Bueno és la tècnica, perquè si el patró té 8 cm i el volant també ha de quedar perfecte. Lo que em va costar més ho tinc guardat en una capsa.

BCI És important que ho guardeu tot.

Àngela A mi em deien que era molt important anar-hi quan ja sabies una mica de cosir. Llavors disfrutaves més.

BCI Algú del públic vol afegir una altra cosa?

Concepció Miras Grima Quan jo era jove també vaig anar al cosidor de la Conxa, aquell del carrer Nou que dona a la plaça de l'Ajuntament. La presidenta es deia Conxa i tenia una fàbrica de teixits, de roba. I allà anàvem tots els dies, quan sortíem de treballar de la fàbrica a les 7, i fins a les 9. I en aquest cosidor els dijous hi anaven les minyones que era el dia que tenien de festa. I en aquest cosidor hi havia una sala que es feia roba de color, de vestir com faldilles i bruses, i després la roba blanca. I en una altra sala la planxa, que quan acabaves de fer un llençol bordat o unes estovalles i anaves a la planxa, l'emmidonaven i quedava tot perfecte. S'havien fet exposicions i tot! El nom era algo com Secció Catòlica, pot ser? I amb el temps van posar màquines de cosir per ensenyar a bordar a màquina, perquè s'avançava més, que a mà.

Montse Lobato Moltes gràcies a totes. Farem una fotografia de conjunt per acabar i no marxin perquè tenim un obsequi per haver participat a la tertúlia. Sobretot si tenen material com fotos, etc. i ens ho volen portar ho escanejarem i ho guardarem a la Biblioteca de la Memòria.

* Segons explica la Maria Teresa Ribera, la rebeca a la qual fa referència Lluïsa Felip no és la de la pel·lícula de Hitchcock de 1941; ella es deu referir a aquesta peça que sí que es va fer famosa i va sortir en una pel·lícula que no va tenir cap tipus de transcendència.